

Menhart

stránky z historie
Jindřichohradecka

1 / 2003

Pavel Koblasa

Jak vypadalo kumžacké panství

Město Kumžak, dnes Kunžak, bývalo dříve středem samostatného panství na pomezí Českého království a Moravského markrabství. Panství původně zřejmě patřilo templářům. Posléze ho získali páni z Hradce, ale osudy sdílelo s moravskou Telčí, s níž bylo vždy administrativně spojeno. Roku 1604 přešlo na Slavaty a po vymření tohoto rodu po meči se dostalo v roce 1693 do vlastnictví Marie Barbory hraběnky Slavatové, provdané hraběnky Lichtenstein-Kastelkornové. Posledními majiteli panství Telč včetně Kumžaku a Studené pak byla hrabata Podstatští-Lichtensteinové (erb na obr. dole), dědici rodu Lichtenstein-Kastelkorn. Pro úplnost ještě uvádím, že ani jedna z výše uvedených rodin nebyla nikterak spřízněna s daleko známějšími a bohatšími knížaty Liechtensteiny.

Panství Kumžak sousedilo na severu se statkem Česká Olešná a vesnicemi náležejícími městu Jindřichův Hradec, na východě s moravskými statky a panstvími Palupín, Telč, Dačice a Český Rudolec, jižně se nacházely hranice s Novou Bystřicí a na západě leželo rozlehlé panství Jindřichův Hradec. K panství příslušela dvě městečka – Kumžak (Königseck) a Strmilov (Tremles) a k tomu ještě vesnice Mosty (Terschlag), Suchdol (Suchenthal), Terezín (Theresienstein), Střížovice (Drösowitz), Budkov, Bořetín, Leština, Vlčice, Člunek (Hosterschlag), Lomy (Tieberschlag). Obyvatelstvo mluvilo až na Člunek a Lomy česky.

Rozloha panství činila na počátku 20. století celkem 1.242 ha, z toho 764 ha připadalo na kvalitní lesy a 330 ha na výnosné rybníky. Jediné dva dvory, Budkov a Krvavý (Rothwehrhof), byly tehdy pronajaty. V 18. století fungoval též dvůr Petrov, na místě dnešní osady Terezín. Jinak podnebí zde bylo dost drsné, takže na polích se pěstovalo žito, ječmen, oves a brambory. Lesy byly rozděleny do revírů Mostecký (někdy Zvůle) a Krvavý. Myslivny stály při Krvavém dvoře a ve Zvůli, hájovnu bychom spolu s hraběcí chatou našli na Jitrech, jihozápadně od Mostů. V polesích dominoval smrk a jedle. K největším rybníkům na panství náležely Krvavý (136 ha, též zvaný Zármutek, zdejší ostrov proslul velkým hnízdištěm ptáků), Hejtman (69 ha, s Valentinským ostrovem), Komorník (59 ha), Střížovický (17 ha), Hradeček (11 ha), Zvůle (10 ha) a Vosecký (6 ha). Porybný bydlel ve Strmilově. Průmysl zde nebyl žádný.

K faktickému zániku panství Kumžak došlo během provádění poválečné pozemkové reformy, kdy byl majitelem Leopold III. hrabě Podstatský-Lichtenstein, (2. 4. 1903 - 25. 1. 1979). Dne 1. července 1926 převzalo na základě výnosu státního pozemkového úřadu ze dne 30. dubna 1926 ministerstvo zemědělství 1.149 hektarů a podle předběžné dohody za odebraný majetek zaplatilo v roce 1931 původnímu vlastníku 2,4 milionu korun. V té době už pracoval jen dvůr Budkov, který byl se svými 58 ha celý rozdělen mezi drobné nabyvatele. Tvrz Budkov byla přidělena manželům Procházkovým. Navíc byli hraběti zabaveny tyto nemovitosti: v obci Střížovice parcelní číslo 37 a 38, Mosty čísla 47, 48, 54 a 79, Valtínov číslo 94. Převzetí velkostatku provedli státní úředníci Otakar Dušánek, R. Konopásek, Rudolf Semín, Č. Pánek, J. Tichý, Václav Šusta, R. Komárek, M. Jirkovský a Jindřich Šiman. Na velkostatku tehdy pracovalo pro hraběte šestnáct zaměstnanců, z nichž stát převzal tři lesní hajné a čtyři výpomocné rybníční hajné, k tomu ještě pensionovaného revírníka a další dva lesní hajné, rovněž pensisty.

Prameny a literatura:

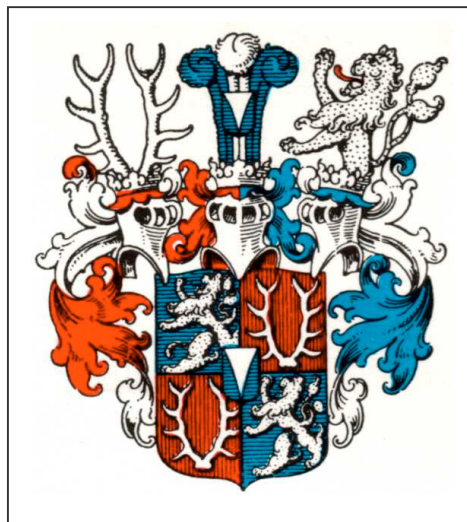
Sommer, Johann Gottfried: Das Königreich Böhmen, X. Prag 1842.

Státní archiv v Brně. Průvodce po archivních fondech, II. Praha 1964.

SOA J. Hradec, SSL J. Hradec, kart. 2.

Tittel, Ignaz: Schematismus und Statistik des Grossgrundbesitzes im Königreiche Böhmen. Prag 1902.

Voženflak, Jan: Předběžné výsledky československé pozemkové reformy. Praha 1930.

Pavel Koblasa

Malý Ratmírov v nové pozemkové knize

Devět kilometrů východně od Jindřichova Hradce leží ves Malý Ratmírov, v němčině Kleinrammerschlag. Do zániku vrchnostenského systému správy příslušela vždy k jindřichohradeckému panství, od roku 1849 náležela k novému okresu Jindřichův Hradec. Se zánikem feudalismu byly brzy zavedeny také nové pozemkové knihy. Staré zůstaly nadále při panství, nové byly vedeny a uloženy u okresního soudu, dnes u katastrálního úřadu. My se nyní podíváme, jak vypadala držba jednotlivých usedlostí a chalup v Malém Ratmírově právě po zániku feudalismu až do konfiskací prováděných v roce 1945.

Čp. 1 – 1852 Ignatz Landsteiner, 1900 Franz, 1921 Karl Landsteiner, 1935 Konrad Zach

Čp. 2 – 1878 Andreas Ioha, 1888 Maria Neubauer, 1895 Johann Neubauer, 1905 Kristine Neubauer, 1909 Spar- und Darlehenskassenverein in Ulrichschlag, 1909 Robert Walda, 1910 Matěj Forman, 1917 Čeněk Zajíc, 1919 Josef Vohlídal, 1921 Matěj Haruda, 1936 Jaroslav Haruda

Čp. 3 – 1882 Johann Geist, 1899 Maria Geist, 1899 Matyáš Václavíček, 1908 Marie Václavíčková, 1910 Břetislav Pelant, 1914 Václav Hykl, 1926 Matěj Vopálenský, 1932 Julie Blechová

Čp. 4 – 1882 Franz Ruby, 1903 Agnes Ruby, 1917 Franz Ruby

Čp. 5 – 1858 Franz Wallisch, 1908 Karl Wallisch, 1914 Thomas Wallisch, 1936 Friedrich Weber

Čp. 7 – 1874 Johann Wallisch, 1903 Johanna Králová, 1908 František Povolný, 1928 Karolina Povolná, 1938 Friedrich Weber

Čp. 8 – 1881 Johann Buchner, 1900 Terezie Buchnerová, 1913 Matthäus Müllner, 1944 Franziska Ranftl

Čp. 11 – 1868 Paul Kriso, 1907 Ignatz Budejicky, 1938 Franz Budejicky

Čp. 12 – 1865 Adalbert Geist, 1906 Karl Geist, 1909 Thomas Füllsack, 1937 Marie Steinová, 1944 Thomas Füllsack

Čp. 13 – 1871 Franz Kriso, 1885 Jaromír Czernin, 1913 Eugen Czernin, 1921 československý stát

Čp. 18 – 1874 Agnes Madl, 1891 Adalbert Schützner, 1925 Christine Kriso

Čp. 19 – 1860 Andreas Miksch, 1899 Matthäus Miksch, 1937 Vilém Prull

Čp. 21 – 1870 Thomas Ruby, 1914 Katharina Ruby, 1934 Leopold Platzer, 1942 Herbert Platzer

V knize nejsou samostatně zapsána čísla 6 (Wallischova pazderna), 9 (Buchnerova pazderna), 10 (Schoislův domek vulgo „Binder“), 14 a 15 (příslušenství hamru), 16 (obecní chudobinec), 17 (Geistův domek vulgo „Haschko“), 20 (Waschlerův domek z roku 1852).

Literární okénko

Roku 1888 vyšla v Praze zajímavá kniha s názvem Malebný průvodce po Jindřichově Hradci, jejímž autorem byl Josef Mikuláš Boleslavský. Publikace obsahuje plán města a mapku okresu, rady cizincům, seznamy živnostníků a majitelů domů ve městě, adresář úřadů, škol, spolků a institucí, přehled českých a německých názvů míst v okrese, užitečné jízdní řády. Hlavní část se věnuje popisu města a jeho významných památek a nabízí výlety do bližšího i vzdálenějšího okolí. V doslovu autor upozornil na novodobý rozkvět J. Hradce, jeho vzrůstající se průmysl a chvályhodné zavedení elektřiny.

Z našeho kraje

Blažejov (Blauenschlag) na staré pohlednici. Vesnici založil Řád německých rytířů ve 13. století, poprvé se v církevních pramenech objevuje k roku 1352. Minulý rok tedy mohla oslavit 650 let své existence! V Blažejově bydlelo za první republiky ve 39 domech 224 obyvatel, z toho 75 se hlásilo k české národnosti. Zdejší důležitou památkou je původně gotický kostel sv. Alžběty, přestavěný v letech 1863-1864 novorománsky. Nedaleko od obce se nachází zřícenina Vítkova hrádku, dříve známá pod německým lidovým označením Pipenhäusl.

O b s a h

Pavel Koblasa, Jak vypadalo kumžacké panství

Alois Sassmann, Co vypráví suchdolecká pamětnice *

Pavel Koblasa, Malý Ratmírov v nové pozemkové knize

Literární okénko

Z našeho kraje - Blažejov

Menhart - stránky z historie Jindřichohradecka. Ročník 4., číslo 1/2003, pravidelná příloha Rodopisné revue.

Vydává Historicko-vlastivědný spolek v Českých Budějovicích, J. Plachty 3, 370 04 České Budějovice III.

Sestavil Pavel Koblasa. V záhlaví: Nejstarší část jindřichohradeckého hradu s hladomornou a červenou věží, zvanou též Menhartka. Autorem kresby je pražský malíř Alois Bubák (1824 - 1870). V pravém dolním rohu je umístěna pečeť Menharta z Hradce z roku 1428.

* [není souhlas autora se zveřejněním](#)